

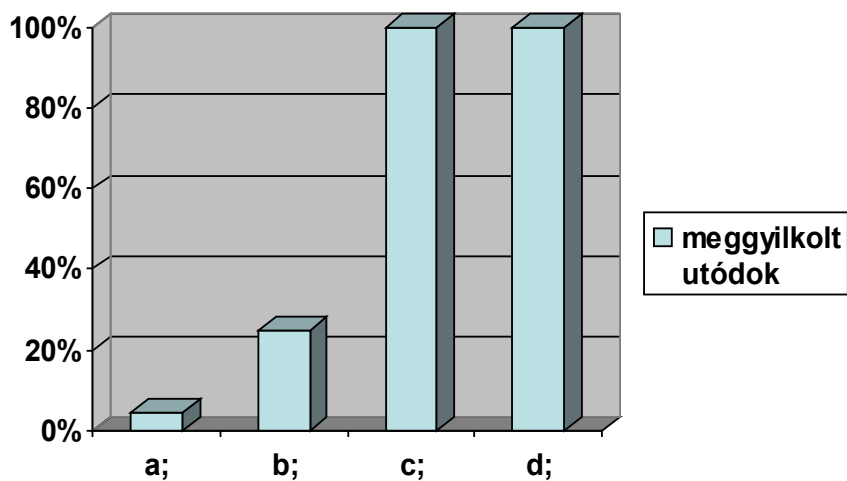
Szociális monogámia és a fenyegető utódgyilkosság nagyobb emlősöknél

Alapvető kérdése a témának, hogy a szociális monogámia miért és hogyan alakult ki nagyobb emlősöknél. Ugyanis az emlősök nagy részénél az a feltevésünk, hogy a hímek arra törekszenek, hogy több nőténnyel párosodjanak. Az ilyen populációkban többnyire nőstény neveli fel az utódot, utódokat. Több madárfajnál figyelhető meg szociális monogámia, de itt az ok abban rejlik, hogy a szülők együtt nevelik fel ivadékaikat, hogy növeljék túlélési esélyét azoknak. Tehát ők így járulnak hozzá génjeik fennmaradásához. Ez emlősöknél is megfigyelhető. A hím időlegesen a nősténnyel és utódjukkal marad, hogy védje azt a ragadozóktól. Az emberszabású fajokon kívül ez a fajta viselkedés gyakorinak mondható. A tanulmányból kiderül, hogy az emberszabásúaknál a szociális monogámia evolúciójában nem ez játszik döntő szerepet, sokkal inkább a közösségen kívüli hímek bevándorlása. A hímek azért maradnak a nősténnyel, mert tartanak attól a lehetőségtől, hogy utódjukat egy idegen hím gyilkolja meg, emellett az anyaállattal gyorsabban tudja génjeit reprodukálni, mert nem tölt azzal időt, hogy más nőstényt keres, esetleg idegen utódtól kell megszabadulnia.

Az utódgyilkosság azokban az esetben figyelhető meg, amikor az adott csoportba egy új hím érkezik, a régi elhagyja a közösséget, és az előbbi megöli az ettől származó utódot. Ezt take-over vagy átvételi monogámiának hívjuk. Ez a mechanizmus kivédi azt a lehetőséget, hogy saját ivadékainak a számát csökkentsék a hímek. Abban az esetben, ha a másik hím nem emigrál, a csoport „sokférjűvé”, poliandriánná válik.

A tanulmányban vizsgált faj a fehérkezű gibbon, amiket mindig (szociálisan) monogám fajként vizsgálnak. A csoportjai ezeknek az egyedeknek tehát monogámiában élnek, bár felfedeztek néhány „sokférjű” csoportot is, ahol nem egy hím tartozik egy nőstényhez, hanem 2, esetleg több. Az utódgyilkolás megléte gibbonok esetében a párnélküli, úgynevezett „úszó” hímek jelenlétével magyarázható. Az ő számuk igen csekély, de bizonyítható, és leírható a bevándorló hímek populációra gyakorolt nyomásának megfigyelésével.

A megfigyeléseket egy egyedenként ismert, fehérkezű gibbon csoporton végezték. A százalékos arány azokra az utódokra igaz, amelyek akkor születtek, amikor bevándorló hím érkezett a csoportba.

- a; : a stabil monogám csoportnál figyelhető meg a legkisebb utódvesztés
- b; : a stabil poliandriánál 25% az utódvesztés
- c; : „új hím” bevándorlásnál ez az arány maximális, tehát 100%, mert itt az utódot már nem védi az apaállat
- d; : „átvételi” poliandrikus csoportnál is 100%-ban történik utódgyilkolás, de itt mindkét hím jelen van a csoportban

Budapest: 2010-10-30

Głowacz Dorina

Forrás: <http://www.springerlink.com/content/n2h8163231361315/fulltext.pdf>